

Mjesto i uloga glazbenih aktivnosti za cjelovit razvoj djeteta rane i predškolske dobi – perspektiva odgojitelja predškolske djece

Snježana Dobrota*

dobrota@ffst.hr

<http://orcid.org/0000-0001-7130-0199>

Danijela Sodina**

dsodina@ffst.hr

<http://orcid.org/0009-0003-0206-5107>

<https://doi.org/10.31192/np.23.1.9>

UDK: 373.2/.3:78

373.2.011.3-051(497.5)

303.423

Izvorni znanstveni rad /

Original scientific paper

Primljeno: 18. travnja 2024.

Prihvaćeno: 24. rujna 2024.

Glazbene aktivnosti izuzetno su značajne za cjelovit razvoj svakog djeteta. Cilj ovog istraživanja je ispitati stavove odgojitelja predškolske djece o važnosti glazbenih aktivnosti za cjelovit razvoj djeteta te njihovu samoprocjenu kompetencija za provođenje aktivnosti glazbenog programa u vrtiću s obzirom na stručnu spremu i godine radnog iskustva. Ispitivanje je provedeno putem online ankete na uzorku od 126 sudionika, odgojitelja predškolske djece iz Splitsko-dalmatinske županije, Hrvatska. Za potrebe istraživanja konstruiran je upitnik koji se sastoji od dva dijela: a) Upitnik općih podataka i b) Stavovi odgojitelja predškolske djece o važnosti glazbenih aktivnosti za cjelovit razvoj djeteta i samoprocjena njihove kompetentnosti za planiranje i provođenje aktivnosti glazbenog programa u vrtiću. Rezultatima istraživanja potvrđeno je da nema razlike u stavovima odgojitelja o važnosti glazbenih aktivnosti za cjelovit razvoj djeteta s obzirom na godine radnog iskustva i stručnu spremu. Naime, svi sudionici smatraju da su glazbene aktivnosti važne za cjelovit razvoj svakog djeteta. Godine radnog iskustva i stručna sprema nisu se pokazale ni značajnim prediktorima samoprocjene kompetencija odgojitelja za planiranje i provođenje aktivnosti glazbenog programa u vrtiću. Odgojitelji se, bez obzira na godine radnog iskustva i razinu stručne sprema, procjenjuju umjereno kompetentnima za planiranje i provođenje aktivnosti glazbenog programa u vrtiću. Dobiveni rezultati

* Prof. dr. sc. Snježana Dobrota, Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet, Poljička cesta 35, HR-21000 Split.

**Danijela Sodina, Dječji vrtić Radost Split, Hercegovačka 22, HR-21000 Split.

imaju značajne glazbeno-pedagoške implikacije, u smislu poticanja i dodatnog educiranja odgojitelja za planiranje i realiziranje glazbenih aktivnosti u vrtiću.

Ključne riječi: glazbene aktivnosti, glazbeni program, glazbene sposobnosti, rani i predškolski odgoj i obrazovanje, stavovi.

Uvod¹

Glazba je jedan od univerzalnijih načina ekspresije i komunikacije čovječanstva i prisutna je u životima ljudi različite dobi i iz različitih kultura svijeta. Glazbeni razvoj djeteta rane i predškolske dobi značajan je segment njegova cjelovitog razvoja, pa se tako pjevanjem, sviranjem, slušanjem glazbe i skandiranjem brojalica potiče razvoj dječjih glazbenih sposobnosti, ali i njihov intelektualni, emocionalni, socijalni i psiho-motorički razvoj. Rezultati brojnih istraživanja potvrđuju da bavljenje glazbenim aktivnostima pozitivno utječe na razvoj različitih aspekata glazbenih sposobnosti, poput razlikovanja visine tona² i sposobnosti percepcije/produkcije ritma,³ ali i na brojne neglazbene sposobnosti, poput verbalnih,⁴ intelektualnih⁵ i motoričkih sposobnosti.⁶ Pjevanje potiče dječji jezični razvoj,⁷ a slušanje glazbe ima pozitivan utjecaj i na intelektualni i kreativni razvoj djeteta.⁸ Pjevanje i sviranje pjesama te izvođenje ritma

¹ Rad je nastao na temelju diplomskog rada Danijele Sodina pod naslovom Važnost glazbenih aktivnosti za cjeloviti razvoj djeteta rane i predškolske dobi izrađenog pod mentorstvom prof. dr. sc. Snježane Dobrota i obranjenog 2024. godine na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Splitu.

² Usp. Beatriz S. ILARI i dr., The development of musical skills of underprivileged children over the course of 1 year. A study in the context of an El Sistema-inspired program, *Frontiers in Psychology*, 7 (2016) 62, 1-13; <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2016.00062>.

³ Usp. Tomas E. MATTHEWS i dr., The impact of instrument-specific musical training on rhythm perception and production, *Frontiers in Psychology*, 7 (2016) 69, 1-16; <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2016.00069>.

⁴ Usp. Blaženka BAČLIJA SUŠIĆ, Preschool Education Students' Attitudes about the Possible Impact of Music on Children's Speech Development, *International Journal of Cognitive Research in Science Engineering and Education*, 7 (2024) 1, 73-8; <https://doi.org/10.5937/IJCRSEE1901073B>.

⁵ Usp. Joanna Marie SOBREMISANA i dr., The Influence of Music-Based Activities on Socio-Cognitive Development in Preschool Children, *World Journal on Education and Humanities Research*, 3 (2023) 2, 127-142.

⁶ Usp. Yinan ZHANG, Paul Louie SERRANO, The Impact of Early Childhood Music on the Physical and Mental Development of Young Children, *International Journal of Social Science and Humanities Research*, 12 (2024) 1, 96-99; <https://doi.org/10.5281/zenodo.10589408>.

⁷ Usp. Aspasia PAPADIMITRIOU i dr., The Impact of the Home Musical Environment on Infants' Language Development, *Infant Behavior and Development*, 65 (2021) 101651; <https://doi.org/10.1016/j.infbeh.2021.101651>.

⁸ Usp. Paraskevi FOTI, The Effects of Music and Creativity on Child's Development. An Innovative Educational Program, *International Journal of Latest Research in Humanities and Social Sciences*, 3 (2020) 1, 1-9.

u skupini pozitivno utječe na usvajanje obrazaca socijalnog ponašanja, ali i na razvoj samoregulacije djeteta.⁹

Dokument na kojemu se temelji praksa ranog i predškolskog odgoja u Hrvatskoj je *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje*,¹⁰ koji teži osigurati osobne, emocionalne i tjelesne, obrazovne i socijalne dobrobiti za dijete te cjelovit razvoj, odgoj i učenje djeteta i razvoj kompetencija. Upravo glazbene aktivnosti imaju pozitivan utjecaj na razvoj svih segmenata dobrobiti djeteta i njegov cjelovit razvoj.

Osnovni cilj glazbenih aktivnosti za djecu rane i predškolske dobi je zadovoljavanje dječje potrebe za glazbom i poticanje interesa djeteta za različite glazbene sadržaje i aktivnosti. Osiguravanjem glazbeno poticajne sredine razvijaju se dječje glazbene sposobnosti u najširem smislu te riječi i potiče se njihov intelektualni, socijalni, emocionalni i psiho-motorički razvoj.

Djeca rane i predškolske dobi, za razliku od adolescenata i odraslih, izuzetno su otvorena i fleksibilna za percipiranje različitih glazbenih podražaja, što se naziva hipotezom otvorenosti (engl. *open-earedness hypothesis*).¹¹

»Mlađa djeca su otvorenija prema glazbi koju odrasli smatraju nekonvencionalnom; njihovi odgovori manje podliježu normativnim standardima 'dobrog ukusa', za razliku od starijih pojedinaca.«¹²

S porastom dobi, djeca se sve više usmjeravaju prema standardiziranim glazbenim stilovima, poput popularne glazbe, čime se gubi njihova originalna otvorenost i znatiželja. To smanjivanje otvorenosti događa se između četvrte i pete godine, prema šestoj i sedmoj godini. LeBlanc formulira četiri hipoteze koje karakteriziraju razvoj glazbenih preferencija tijekom života: (1) mlađa su djeca otvorenija prema različitoj glazbi; (2) otvorenost se smanjuje ulaskom u adolescenciju; (3) postoji djelomičan preokret otvorenosti slušateljevim sazrijevanjem od adolescencije prema mlađoj odrasloj dobi; (4) otvorenost opada kako slušatelj sazrijeva i ulazi u stariju dob.¹³

Glazbene aktivnosti u vrtiću, u okviru redovitog programa ili programa glazbenog vrtića, mogu se grupirati u nekoliko skupina.¹⁴ Prvoj skupini pri-

⁹ Usp. Kate E. WILLIAMS, Moving to the beat. Using music, rhythm, and movement to enhance self-regulation in early childhood classrooms, *International Journal of Early Childhood*, 50 (2018) 1, 85-100; <https://doi.org/10.1007/s13158-018-0215-y>.

¹⁰ *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje*, Zagreb, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske, 2014.

¹¹ Usp. David J. HARGREAVES, The development of aesthetic reactions to music, *Psychology of Music, Spec Issue*, (1982) 51-54.

¹² Isto, 52.

¹³ Usp. Albert LeBLANC, Effect of maturation/aging on music listening preference. A review of the literature, *Paper presented at the Ninth National Symposium on Research in Music Behavior, School of Music, Michigan State University, Cannon Beach, Oregon, March 7-9, 1991*, 2.

¹⁴ Usp. Alfredo BAUTISTA i dr., Musical activities in preschool education. A cross-cultural comparative study, *Musicae Scientiae*, 28 (2024) 1, 93-111; <https://doi.org/10.1177/10298649231173919>.

padaju brojalice, čijim se izvođenjem razvijaju brojni aspekti glazbenih sposobnosti, poput osjećaja za ritam, tempo i dinamiku, glazbenog pamćenja i usklađivanja skandirane brojalice s pokretima tijela.¹⁵ Osim toga, izvođenjem brojalice potiče se dječji jezični razvoj, koncentracija i pamćenje, usvajanje različitih socijalnih vještina, a intenzivira se i dječji emocionalni razvoj.

Pjesme i igre s pjevanjem su druga skupina glazbenih aktivnosti u vrtiću.¹⁶ Pjevanjem različitih autorskih i tradicijskih pjesama razvijaju se dječje intonativne i ritamske sposobnosti, proširuje se opseg njihova glasa, razvija se osjećaj za tempo i dinamiku te glazbeno pamćenje. Nadalje, upoznavanjem tradicijskih pjesama iz različitih kultura, djeca od najranijih dana razvijaju svoje interkulturene kompetencije, čime se potiče razvijanje otvorenosti i tolerancije prema novom, nepoznatom i drugačijem. Pjevanje pozitivno utječe i na ostale aspekte dječjeg razvoja, u prvom redu na intelektualni, socijalni, emocionalni i psiho-motorički razvoj.

Sviranje kao glazbena aktivnost u vrtiću se uglavnom odnosi na sviranje različitih ritamskih i melodijskih udaraljki, na kojima se može izvoditi ritam i metar brojalice i pjesama te eksperimentirati različitim zvukovima, što pridonosi razvoju dječjih ritamskih i intonativnih sposobnosti te glazbenog pamćenja.¹⁷ Sviranje utječe i na dječji psiho-motorički, socijalni, emocionalni i intelektualni razvoj.

Aktivnost slušanja glazbe također je izuzetno važna za dječji glazbeni i cjeloviti razvoj.¹⁸ Zahvaljujući dječjoj otvorenosti i fleksibilnosti za percipiranje različitih glazbenih podražaja, djecu je od najranije dobi potrebno okružiti različitom glazbom, primjerenom njihovim perceptivnim sposobnostima. Budući da mediji plasiraju glazbu vrlo upitne kvalitete, zadatak odgojitelja je upoznati dijete s kvalitetnom glazbom i to na metodički primjeren način. Zapažajući različite glazbeno-izražajne sastavnice u slušanoj skladbi, poput ugođaja, izvođača, tempa, dinamike i glazbenog oblika, djeca razvijaju glazbene sposobnosti, ali i sve ostale aspekte svoje osobnosti. Aktivnost slušanja glazbe također pruža mogućnosti razvoja interkulturnih kompetencija djeteta, u prvom redu upoznavanjem svoje tradicijske glazbe, ali i glazbi različitih kultura svijeta.

Što se tiče glazbenog obrazovanja budućih odgojitelja, ono je vrlo kvalitetno i sveobuhvatno. Tako, na primjer, studenti preddiplomskog studijskog programa Rani i predškolski odgoj i obrazovanje na Filozofskom fakultetu Sveučilišta

¹⁵ Usp. Branimir MENDEŠ, Snježana DOBROTA, Glazba u kurikulumu ranoga i predškolskoga odgoja, *Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, 25 (2023) 2, 639-671; <https://doi.org/10.15516/cje.v25i2.4738>.

¹⁶ Usp. Snježana DOBROTA, Stavovi odgojitelja predškolske djece prema glazbenim aktivnostima u vrtiću i samoprocjena kompetentnosti za njihovu realizaciju, *Metodički ogledi: časopis za filozofiju odgoja*, 26 (2019) 2, 59-76.

¹⁷ Usp. Ljerka MARIĆ, Ljiljana GORAN, *Zapjevajmo radosno. Metodički priručnik za odgojitelje, studente i roditelje*, Zagreb, Golden Marketing – Tehnička knjiga, 2013, 157-159.

¹⁸ Usp. *isto*, 121-129.

u Splitu,¹⁹ pohađaju različite obvezne glazbene kolegije, poput Osnove glazbene kulture, Glazbeni praktikum 1 i 2 te Glazba u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju 1 i 2. U program je uključeno i nekoliko izbornih glazbenih kolegija, kao što su Glazbeni stilovi i razdoblja i Hrvatska glazbena baština. Na diplomskoj razini studija,²⁰ studenti mogu izabrati modul Glazbeno izražavanje i stvaranje, koji obuhvaća deset obveznih kolegija: Osnove vokalne tehnike s praktikumom, Instrumentalni praktikum 1 i 2, Razvoj dječje muzikalnosti, Vođenje dječjeg zbora s osnovama dirigiranja, Plesne strukture s praktikumom, Skupno muziciranje, Dječja glazbena kreativnost s praktikumom, Glazbena literature za djecu te Folklor za djecu s praktikumom. Završetkom ovakvog studijskog programa studenti stječu kompetencije za provođenje svih glazbenih aktivnosti u vrtiću.

Što se tiče stavova odgojitelja o važnosti glazbenih aktivnosti za cjelovit razvoj djece rane i predškolske dobi, rezultati istraživanja uglavnom potvrđuju da odgojitelji smatraju glazbu izuzetno vrijednim sredstvom za cjelovit razvoj djeteta te da odgojitelji koji imaju kvalitetnije glazbeno obrazovanje, imaju i pozitivnije stavove prema glazbenim aktivnostima u vrtiću.²¹ Kim i Kemple ispitili su stavove odgojitelja o važnosti glazbe u ranom i predškolskom odgoju te istražili koji faktori utječu na formiranje takvih stavova.²² Rezultati potvrđuju da odgojitelji imaju pozitivne stavove prema glazbenim aktivnostima u vrtiću, posebno u kontekstu estetskog razvoja djeteta, poboljšanja njihove kvalitete života i socio-emocionalnih aspekata njihova razvoja. Jedan od faktora koji utječe na stavove o važnosti glazbenih aktivnosti je glazbeno obrazovanje odgojitelja. Nadalje, važan prediktor navedenih stavova je način na koji odgojitelji promatraju glazbu, odnosno promatraju li je kao aktivno sredstvo za razvoj i učenje ili samo kao obogaćivanje djetetova života i sredine u kojoj živi. Rezultati istraživanja samoprocjene odgojiteljskih glazbenih kompetencija potvrđuju da su glazbena poduka i bavljenje glazbenim aktivnostima u slobodnom vremenu značajni prediktori više razine samoprocjene njihove kompetentnosti.²³

¹⁹ Usp. https://www.ffst.unist.hr/_download/repository/ELABORAT_RPO_preddipl._HRV_10-2023_WEB.pdf.

²⁰ Usp. https://www.ffst.unist.hr/_download/repository/ELABORAT_DIPLOMSKI%20SVEUC.%20STUDIJE%20Rani%20i%20predskolski%20odgoj%20i%20obrazovanje_konacna_10-2023_HRV_WEB.pdf.

²¹ Usp. Snježana DOBROTA, Antonia BOGADI, Ivana ŠUTIĆ, Attitudes of Preschool Educators Toward Singing as a Musical Activity in Kindergarten, *The Journal of Music Education of the Academy of Music in Ljubljana*, 17 (2021) 35, 27-39.

²² Usp. Hae Kyoung KIM, Kristen KEMPLE, Is Music an Active Developmental Tool or Simply a Supplement? Early Childhood Preservice Teachers' Beliefs About Music, *Journal of Early Childhood Teacher Education*, 32 (2018) 2, 135-147; <https://doi.org/10.1080/10901027.2011.572228>.

²³ Usp. Dobrota, Bogadi, Šutić, *Attitudes of Preschool...*, 35.

1. Cilj, problem i hipoteze istraživanja

Cilj ovog istraživanja je ispitati stavove odgojitelja predškolske djece o važnosti glazbenih aktivnosti za cjelovit razvoj djeteta i samoprocjenu njihove kompetentnosti za planiranje i provođenje aktivnosti glazbenog programa u vrtiću s obzirom na stručnu spremu i godine radnog iskustva. U skladu s navedenim ciljem, postavljeni su sljedeći problemi istraživanja:

- a) Ispitati razlikuju li se stavovi odgojitelja predškolske djece o važnosti glazbenih aktivnosti za cjeloviti razvoj djeteta s obzirom na godine radnog iskustva i stručnu spremu.
- b) Ispitati razlikuju li se samoprocjene kompetentnosti odgojitelja predškolske djece za planiranje i provođenje aktivnosti glazbenog programa u vrtiću s obzirom na godine radnog iskustva i stručnu spremu.

Na temelju istraživačkih problema, oblikovane su sljedeće hipoteze:

- H1 Odgojitelji predškolske djece s više godina radnog iskustva, u odnosu na odgojitelje predškolske djece s manje godina radnog iskustva, imaju pozitivnije stavove o važnosti glazbenih aktivnosti za cjeloviti razvoj djeteta.
- H2 Odgojitelji predškolske djece s višom razinom stručne spreme, u odnosu na odgojitelje predškolske djece s nižom razinom stručne spreme, imaju pozitivnije stavove o važnosti glazbenih aktivnosti za cjeloviti razvoj djeteta.
- H3 Odgojitelji predškolske djece s više godina radnog iskustva, u odnosu na odgojitelje predškolske djece s manje godina radnog iskustva, procjenjuju se kompetentnijima za planiranje i provođenje aktivnosti glazbenog programa u vrtiću.
- H4 Odgojitelji predškolske djece koji imaju višu razinu obrazovanja, u odnosu na odgojitelje predškolske djece s nižom razinom obrazovanja, procjenjuju se kompetentnijima za planiranje i provođenje aktivnosti glazbenog programa u vrtiću.

1.1. Metoda i sudionici

Ispitivanje je provedeno putem online ankete na uzorku od 126 sudionika, odgojitelja predškolske djece iz Splitsko-dalmatinske županije (tablica 1). Od ukupnog broja sudionika, njih 21 (16, 6 %) pohađalo je glazbenu školu ili dodatnu glazbenu poduku, 48 sudionika (38 %) je pjevalo ili još uvijek pjeva u zboru ili klapi, a samo 14 sudionika (11,1 %) je sviralo ili još uvijek svira u orkestru ili bendu. Čak 71,4 % sudionika, odnosno njih 90, odlazi na koncerte klasične

glazbe, opere i baleta. Od ukupnog broja sudionika samo je 30 sudionika (23,8 %) u čijim se vrtićima realizira program glazbenog vrtića.

Tablica 1. Struktura uzorka

godine radnog iskustva	N	stručna sprema	N
0-10	46	VSS	36
11-20	44	VŠS	90
21 i više	36		
Ukupno	126		

1.2. Instrument i postupak ispitivanja

Za potrebe istraživanja konstruiran je upitnik koji se sastoji od dva dijela. U prvom dijelu, *Upitniku općih podataka*, prikupljeni su sociodemografski podatci o sudionicima (grad u kojemu se nalazi vrtić, stručna sprema, godine radnog iskustva, dodatna glazbena poduka, bavljenje glazbom u slobodno vrijeme, posjećivanje kazališnih predstava, postojanje programa glazbenog vrtića u instituciji u kojoj su sudionici zaposleni).

Drugi dio, *Stavovi odgojitelja predškolske djece o važnosti glazbenih aktivnosti za cjelovit razvoj djeteta i samoprocjena njihove kompetentnosti za planiranje i provođenje aktivnosti glazbenog programa u vrtiću*, sadrži devetnaest tvrdnji koje ispituju dvije komponente navedenih stavova: procjenu važnosti provođenja glazbenih aktivnosti za cjelovit razvoj djeteta te procjenu važnosti provođenja programa glazbenog vrtića i samoprocjenu kompetentnosti odgojitelja za provođenje takvog programa. Uz svaku tvrdnju priložena je skala procjene od 1 do 5 (1 = uopće se ne slažem; 5 = u potpunosti se slažem). Provjerom faktorske strukture skale primjenom eksploratorne faktorske analize (EFA) metodom glavnih komponenata uz varimaks normaliziranu rotaciju, potvrdila je dvofaktorsku strukturu skale. Na prvom faktoru značajna zasićenja imalo je sedam čestica, a na drugom faktoru dvanaest čestica. Navedeni faktori objašnjavaju 56 % varijance. Faktorska struktura i psihometrijske značajke skale prikazane su u tablici 2.

Tablica 2. Faktorska struktura i psihometrijske značajke skale Stavovi odgojitelja predškolske djece prema važnosti glazbenih aktivnosti za cjelovit razvoj djeteta i samoprocjena njihove kompetentnosti za planiranje i provođenje aktivnosti glazbenog programa u vrtiću

Tvrdnje	F1 – Stavovi odgojitelja predškolske djece prema važnosti glazbenih aktivnosti za cjelovit razvoj djeteta	F2 – Samoprocjena kompetentnosti odgojitelja za planiranje i provođenje aktivnosti glazbenog programa u vrtiću
Smatram da su glazbene aktivnosti izuzetno značajne za cjelovit razvoj djeteta rane i predškolske dobi.	0,87	
Smatram da su glazbene aktivnosti izuzetno značajne za emocionalni razvoj djeteta rane i predškolske dobi.	0,88	
Smatram da su glazbene aktivnosti izuzetno značajne za psiho-motorički razvoj djeteta rane i predškolske dobi.	0,85	
Smatram da su glazbene aktivnosti izuzetno značajne za kognitivni razvoj djeteta rane i predškolske dobi.	0,88	
Smatram da su glazbene aktivnosti izuzetno značajne za socijalni razvoj djeteta rane i predškolske dobi.	0,87	
Smatram da su glazbene aktivnosti izuzetno značajne za razvoj glazbenih sposobnosti djece i njihov estetski odgoj.	0,70	
Smatram izuzetno značajnim da u vrtiću djeca imaju mogućnost pohađanja glazbenog programa.	0,61	
Smatram se kompetentnom za osmišljavanje i pisanje programa/plana aktivnosti glazbenog programa u vrtiću.		0,60
Smatram se kompetentnom za realizaciju glazbenih aktivnosti u okviru glazbenog programa u vrtiću.		0,67
Smatram da bi mi bilo korisno pohađati glazbeni edukaciju koja bi mi pomogla u realizaciji glazbenih aktivnosti.		0,51
Smatram da vrtić u kojemu radim ima odgovarajuće prostorne uvjete za realizaciju programa glazbenog vrtića.		0,36
Smatram da vrtić u kojemu radim ima odgovarajuće materijalne uvjete (glazbeni instrumenti za djecu, glazbeni instrumenti za odgojitelja, uređaji za reproduciranje glazbe) za realizaciju programa glazbenog vrtića.		0,34
Smatram da pjevam intonativno i ritamski precizno.		0,75
Sviram barem jedan instrument.		0,64
Poznajem notno pismo.		0,71
Poznajem metodičke upute za rad s instrumentima dječjeg instrumentarija.		0,85
Smatram se kompetentnom za odabir odgovarajućih glazbenih primjera za aktivnost slušanja glazbe.		0,80
Dobro uočavam različite glazbeno-izražajne sastavnice (ugodaj, izvodače, tempo, dinamiku, glazbeni oblik).		0,83
Poznajem metodičke upute za provođenje aktivnosti glazbenog stvaralaštva.		0,84
Cronbach α	0,91	0,88
M (sd)	31,87 (3,69)	39,2 (9,33)
raspon	20-35	16-60
prosječna r među česticama	0,65	0,41
asimetričnost	-1,23	0,01
spljoštenost	0,79	-0,55

2. Rezultati

H1 Odgojitelji predškolske djece s više godina radnog iskustva, u odnosu na odgojitelje predškolske djece s manje godina radnog iskustva, imaju pozitivnije stavove o važnosti glazbenih aktivnosti za cjeloviti razvoj djeteta.

Da bi se ispitalo razlikuju li se stavovi odgojitelja predškolske djece o važnosti glazbenih aktivnosti za cjelovit razvoj djeteta s obzirom na godine radnog iskustva, izračunata je analiza varijance (tablica 3). Provjerom homogenosti varijanci utvrđeno je da podatci zadovoljavaju uvjete za primjenu analize varijance (Levene $F = 0,08$; $p = 0,92$). Rezultati potvrđuju nepostojanje razlike u stavovima odgojitelja predškolske djece o važnosti glazbenih aktivnosti za cjelovit razvoj djeteta s obzirom na godine radnog iskustva. Time je odbačena prva hipoteza.

Tablica 3. Razlike u stavovima odgojitelja predškolske djece o važnosti glazbenih aktivnosti u vrtiću s obzirom na godine radnog iskustva

	Godine radnog iskustva	N	M	sd	F (2, 123)
Stavovi odgojitelja prema važnosti glazbenih aktivnosti u vrtiću za cjelovit razvoj djeteta	0-10	46	4,53	0,52	0,47; $p=0,63$
	11-20	44	4,61	0,51	
	21 i više	36	4,50	0,57	

H2 Odgojitelji predškolske djece s višom razinom stručne spreme, u odnosu na odgojitelje predškolske djece s nižom razinom stručne spreme, imaju pozitivnije stavove o važnosti glazbenih aktivnosti za cjeloviti razvoj djeteta.

Nakon provedene provjere homogenosti varijance (Levene $F = 7,78$; $p = 0,00$), za testiranje hipoteze koristio se Mann-Whitneyev U test (tablica 4). Nije utvrđena razlika u stavovima odgojitelja predškolske djece o važnosti glazbenih aktivnosti za cjelovit razvoj djeteta s obzirom na njihovu stručnu spremu, čime je odbačena postavljena hipoteza.

Tablica 4. Razlike u stavovima odgojitelja predškolske djece o važnosti glazbenih aktivnosti u vrtiću za cjeloviti razvoj djeteta s obzirom na stručnu spremu, Mann-Whitney

Stručna sprema odgojitelja	C	U	z	p
VŠS	4,70	1504,50	-0,62	0,53
VSS	4,78			

H3 Odgojitelji predškolske djece s više godina radnog iskustva, u odnosu na odgojitelje predškolske djece s manje godina radnog iskustva, procjenjuju se kompetentnijima za planiranje i provođenje aktivnosti glazbenog programa u vrtiću.

Nakon provjere homogenosti varijanci (Levene $F = 0,28$; $p = 0,75$), provedena je analiza varijance i rezultati pokazuju da se samoprocjene kompetencija odgojitelja za planiranje i provođenje aktivnosti glazbenog programa u vrtiću ne razlikuju s obzirom na godine radnog iskustva (tablica 5). Time je odbačena postavljena hipoteza.

Tablica 5. Razlike u samoprocjeni kompetencija odgojitelja za provođenje glazbenih aktivnosti u vrtiću s obzirom na godine radnog iskustva

	Godine radnog iskustva	N	M	sd	F (2, 123)
Samoprocjena kompetencija odgojitelja za planiranje i provođenje aktivnosti glazbenog programa u vrtiću	0-10	46	3,26	0,76	0,45; $p=0,64$
	11-20	44	3,20	0,85	
	21 i više	36	3,37	0,72	

H4 Odgojitelji predškolske djece koji imaju višu razinu obrazovanja, u odnosu na odgojitelje predškolske djece s nižom razinom obrazovanja, procjenjuju se kompetentnijima za planiranje i provođenje aktivnosti glazbenog programa u vrtiću.

Da bi se testirala navedena hipoteza, prethodno je provjerena homogenost varijanci te je ustanovljeno da su zadovoljeni uvjeti za primjenu t-testa (Levene $F = 1,43$; $p = 0,23$) (tablica 6). Rezultati pokazuju da se odgojiteljske samoprocjene kompetentnosti za planiranje i provođenje aktivnosti glazbenog programa u vrtiću ne razlikuju s obzirom na razinu stručne spreme. Time je odbačena postavljena hipoteza.

Tablica 6. Razlike u samoprocjeni kompetencija odgojitelja za planiranje i provođenje aktivnosti glazbenog programa u vrtiću s obzirom na razinu stručne spreme

	M _{viša stručna sprema}	M _{visoka stručna sprema}	t	df	p
Samoprocjena kompetencija odgojitelja za planiranje i provođenje aktivnosti glazbenog programa u vrtiću	3,24	3,34	0,70	124	0,49

3. Rasprava

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati razlikuju li se stavovi odgojitelja o važnosti glazbenih aktivnosti za cjelovit razvoj djeteta te njihova samoprocjena kompetentnosti za provođenje aktivnosti glazbenog programa u vrtiću s obzirom na godine radnog iskustva i stručnu spremu.

Iako nisu utvrđene statistički značajne razlike u stavovima odgojitelja o važnosti glazbenih aktivnosti za cjelovit razvoj djeteta s obzirom na godine radnog iskustva i razinu stručne spreme, rezultati potvrđuju da odgojitelji općenito procjenjuju glazbene aktivnosti važnima za cjelovit razvoj djeteta, što je u skladu s rezultatima brojnih istraživanja. Tako rezultati istraživanja potvrđuju da bavljenje glazbenim aktivnostima kod djece u dobi od 7,9 do 9,9 godina pozitivno utječe na razvoj dječje koordinacije.²⁴ Djeca koja su svirala jedan ili više glazbenih instrumenata najmanje pola sata tjedno imaju bolje rezultate na testovima verbalnih i intelektualnih sposobnosti.²⁵ Percepcija i produkcija ritma najbolji su prediktori fonološke svijesti, dok je percepcija melodije značajan prediktor usvajanja gramatičkih pravila.²⁶ Australски odgojitelji procjenjuju glazbene sposobnosti izuzetno važnim za sve aspekte dječjeg učenja.²⁷

Nadalje, rezultatima ovog istraživanja nije utvrđena razlika u odgojiteljskoj samoprocjeni kompetencija za planiranje i provođenje aktivnosti glazbenog programa u vrtiću s obzirom na godine radnog iskustva i njihovu stručnu spremu. Takvi rezultati dobiveni su u još nekim istraživanjima.²⁸ Međutim, dobiveni rezultati nisu u skladu s rezultatima istraživanja u kojemu se navodi da odgojitelji i učitelji primarnog obrazovanja koji imaju bolje opće i glazbeno obrazovanje, bolje procjenjuju svoje glazbene sposobnosti i kompetencije za provođenje glazbenih aktivnosti u vrtiću i školi.²⁹

Odgojitelji u našem istraživanju procjenjuju se umjereno kompetentnima za provođenje glazbenih aktivnosti, a tvrdnju *Smatram da bi mi bilo korisno po-hađati glazbenu edukaciju koja bi mi pomogla u realizaciji glazbenih aktivnosti*

²⁴ Usp. Marta MARTINS i dr., Orff-Based Music Training Enhances Children's Manual Dexterity and Bimanual Coordination, *Frontiers in Psychology*, 9 (2018) 2616, 1-12; <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.02616>.

²⁵ Usp. Psyche LOUI i dr., Musical Instrument Practice Predicts White Matter Microstructure and Cognitive Abilities in Childhood, *Frontiers in Psychology*, 10 (2019) 1198, 1-10; <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.01198>.

²⁶ Usp. Nina POLITIMOU i dr., Born to Speak and Sing. Musical Predictors of Language Development in Pre-schoolers, *Frontiers in Psychology*, 10 (2019) 948, 1-18; <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.00948>.

²⁷ Usp. Margaret S. BARRETT i dr., Beliefs and Values about Music in Early Childhood Education and Care. Perspectives from Practitioners, *Frontiers in Psychology*, 10 (2019) 724, 1-18; <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.00724>.

²⁸ Usp. Dobrota, *Stavovi odgojitelja predškolske djece...*, 66.

²⁹ Usp. Frederick SEDDON, Michele BIASUTTI, Non-music specialist trainee primary school teachers' confidence in teaching music in the classroom, *Music Education Research*, 10 (2008) 3, 403-421; <https://doi.org/10.1080/14613800802280159>.

sudionici procjenjuju visokom ocjenom od 4,23. Takvi rezultati imaju brojne glazbeno-pedagoške implikacije u smislu organiziranja različitih seminara i radionica za dodatno glazbeno osposobljavanje odgojitelja.

Zanimljiva je i odgojiteljska procjena prostorno-materijalnih uvjeta za realizaciju programa glazbenog vrtića. Što se tiče procjene prostornih uvjeta za realizaciju navedenih aktivnosti, odgojitelji ih ocjenjuju srednjom ocjenom od 3,33, dok materijalne uvjete, odnosno opremljenost vrtića glazbenih instrumentima za djecu i odgojitelje te uređajima za reproduciranje glazbenih primjera, ocjenjuju ocjenom nešto nižom ocjenom od 2,88. Takvi rezultati ukazuju na potrebu poboljšavanja prostorno-materijalnih uvjeta u vrtićima u kojima se planiraju organizirati različiti glazbeni programi.

Zaključak

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati stavove odgojitelja predškolske djece prema važnosti glazbenih aktivnosti za cjelovit razvoj djeteta i samoprocjenu njihove kompetentnosti za planiranje i provođenje aktivnosti glazbenog programa u vrtiću s obzirom na stručnu spremu i godine radnog iskustva. Rezultatima istraživanja potvrđeno je da su odgojitelji djece rane i predškolske dobi svjesni važne uloge glazbe za razvoj dječjih glazbenih sposobnosti, ali i za cjelovit razvoj djece. Glazba je neizostavan dio dječjeg života i bavljenje glazbom je djeci užitak, stoga ih je od najranijih dana potrebno okružiti poticajnim glazbenim iskustvima tijekom kojih će usvajati glazbene elemente, razvijati glazbene sposobnosti, izražavati emocije i razvijati svoju maštu i kreativnost.³⁰ Stvaranje poticajnog glazbenog okruženja u ranom djetinjstvu ima pozitivan utjecaj na kasniji uspjeh u bavljenju glazbom te na stavove prema glazbi u budućnosti.³¹ Važnost glazbenih aktivnosti za cjelovit razvoj djeteta naglašavaju i poznati pedagoški pristupi, poput Reggio i Montessori pristupa, u kojima se ističe važnost glazbenih aktivnosti za kultiviranje dječjeg divergentnog mišljenja, kreativnosti i samoekspresije.³²

Činjenica da se odgojitelji u našem istraživanju, koje je provedeno na uzorku odgojitelja iz Splitsko-dalmatinske županije, procjenjuju umjereno kompetentnima za provođenje glazbenih aktivnosti ima brojne glazbeno-pedagoške implikacije. Takvi rezultati potvrđuju, s jedne strane, kvalitetno glazbeno obrazovanje koje su odgojitelji stekli tijekom studija, ali i potrebu za organiziranjem

³⁰ Yulin LIU, The Influence of Music Activities on Children's Creative Thinking Development, *SHS Web of Conferences*, 180 (2023) 1-5.

³¹ Usp. Kate E. WILLIAMS i dr., Associations between early shared music activities in the home and later child outcomes. Findings from the Longitudinal Study of Australian Children, *Early Childhood Research Quarterly*, 31 (2015) 113-124; <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2015.01.004>.

³² Usp. Mendeš, Dobrota, *Glazba u kurikulu...*, 640.

različitih oblika cjeloživotnog učenja, poput predavanja, seminara i radionica iz područja glazbene pedagogije.

Značajan faktor koji uvelike olakšava provođenje glazbenih aktivnosti jest činjenica da su djeca rane i predškolske dobi izuzetno otvorena i fleksibilna za percipiranje različitih glazbenih sadržaja. Kada se tim karakteristikama djece pridoda odgojiteljskih entuzijazam i želja za cjeloživotnim učenjem i napredovanjem, zasigurno će se ostvariti uvjeti u kojima će djeca odrastati u glazbeno poticajnoj sredini i iskoristiti sve potencijale koje glazba pruža.

Ograničenja ovoga istraživanja odnose se na relativno malen broj sudionika te njihovu regionalnu ograničenost. Stoga bi se u budućim istraživanjima mogli uključiti sudionici iz svih hrvatskih županija, ali i susjednih zemalja, poput Slovenije, Srbije, Crne Gore i Bosne i Hercegovine.

Praktične implikacije dobivenih rezultata odnose se na mogućnost planiranja sadržaja radionica i predavanja za odgojitelje u kojima bi se posebna pozornost posvetila glazbenim aktivnostima koje razvijaju dječje glazbene sposobnosti, ali također utječu i na sveukupan razvoj djeteta rane i predškolske dobi.

Snježana Dobrota* – Danijela Sodina**

The Role of Musical Activities in the Overall Development of Preschool Children — The Perspective of Preschool Teachers

Summary

Musical activities are extremely important for the overall development of every child. The aim of this research is to examine the attitudes of preschool teachers about the importance of musical activities for the overall development of children and their self-assessment of competence in conducting activities in the music program in kindergarten with regard to professional qualifications and years of work experience. The research was conducted on a sample of 126 preschool teachers from Split Dalmatia County, Croatia. For the purposes of the research, a questionnaire consisting of two parts was constructed: 1) The sociodemographic questionnaire and 2) The preschool teachers' attitudes towards the importance of musical activities for the overall development of children and self-assessment of their competence in planning and implementing activities in the music program in kindergarten. The results of the present research confirmed that there is no difference in preschool teachers' attitudes toward the importance of musical activities for the overall development of children according to years of work experience and professional qualifications. Namely, all participants believe that musical activities are important for the overall development of every child. Years of work experience and professional qualifications did not prove to be significant predictors of self-assessed preschool teachers' competence in planning and implementing music program activities in kindergarten. Preschool teachers, regardless of years of work experience or professional qualifications, are considered to be moderately competent in planning and implementing the activities of the music program in kindergarten. The obtained results have significant musical pedagogical implications in terms of encouraging and additionally educating preschool teachers to plan and implement musical activities in kindergarten.

Key words: attitudes, early and preschool education, musical abilities, musical activities, musical program.

(na egnl. prev. Snježana Dobrota)

* Snježana Dobrota, PhD, Full Prof., University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences; Address: Poljička cesta 35, HR-21000 Split, Croatia; E-mail: dobrota@ffst.hr.

** Danijela Sodina, Kindergarten Radost; Address: Hercegovačka 22, HR-21000 Split, Croatia; E-mail: dsodina@ffst.hr.